Skyfallsvall i Larslunda

Fornlämning L1983:2193 (gravfält), Strängnäs 3:1, Strängnäs kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.

Lars Norberg

Rapport 2026:18

Sammanfattning

I september år 2026 utförde Sörmlands Arkeologi AB en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning intill gravfältet L1983:2193 i Larslunda/Finninge utanför Strängnäs. Undersökningen genomfördes på grund av att Strängnäs kommun planerar att anlägga en så kallad skyfallsvall vars syfte är att skydda fastigheter i området från översvämning. De planerade markingreppen låg relativt nära L1983:2193, ett gravfält om cirka 5 högar och 35 stensättningar. Gravformerna är typiska för den yngre järnåldern.

I området för den planerade vallen öppnades ett drygt 400 kvadratmeter stort schakt. Ytan grävdes ned till orörd marknivå. Inget av arkeologiskt intresse noterades. Uppgifterna om undersökningen har registrerats i Kulturmiljöregistret.

Rapporten laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställs från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliusgatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Lars Norberg

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv.

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2026

Innehåll

Sammanfattning 2

Inledning 4

Syfte 4

Genomförande 4

Resultat 4

Administrativa uppgifter 5

Bilagor 6

Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet. Skala 1:1 000 000.
Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet. Skala 1:50 000.
Bilaga 3. Utdrag ur fastighetskartan med läget för den arkeologiska undersökningen. Skala 1:1000.
Bilaga 4. Fotodokumentation.

Inledning

I enlighet med Länsstyrelsens beslut (lst dnr 1008-2026) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning strax väster om gravfältet L1983:2193, beläget inom fastigheten Strängnäs 3:1 i Strängnäs kommun, Södermanlands län (bilaga 1–3).

Undersökningen genomfördes med anledning av att Strängnäs kommun planerar att anlägga en så kallad skyfallsvall vars syfte är att skydda fastigheter i området från översvämning. De planerade markingreppen ligger relativt nära gravfältet L1983:2193. Fältarbetet genomfördes 2026-09-28. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Lars Norberg, arkeolog vid Sörmlands Arkeologi AB.

Finninge- eller Larslundaområdet och den så kallade Storängen har varit föremål för en mängd arkeologiska undersökningar, främst under 2000-talet. I närområdet har flertal boplatser berörts, där enstaka anläggningar har daterats till förromersk och romersk järnålder. Vidare finns tydliga spår av en fast bebyggelse daterad till yngre järnålder (L1982:1829, L1982:1856 & L1983:3817). Historiska uppgifter tillsammans med synliga lämningar visar även på en omfattande bebyggelse (tex. 1983:9105) under medeltid och historisk tid (Svensson 2007, 2009, 2010, 2020, 2021 & 2024, se även Norberg 2024). Något som också understryker järnåldersbebyggelsens omfattning är de gravfältsmiljöer som ramar in delar av Storängen och de omnämnda boplatserna (L1983:194, L1983:224, L1983:881, L1983:888, 1983:1029, 1983:1512& 1983:2248). Det närbelägna, nu aktuella gravfältet L1983:2193, innehåller cirka 5 högar och 35 stensättningar och kan översiktligt dateras till yngre järnålder. I nära anslutning till det undersökta området finns också L1983:555, en källa känd sedan 1700-talet. Lämningen har antikvarisk staus i form av Övrig kulturhistorisk lämning.

Syfte

Syftet med den arkeologiska schaktningsövervakningen var i första hand att undvika att fornlämning påverkades av arbetsföretaget. Om det inte var möjligt kunde mindre komplicerade lämningar undersökas och dokumenteras.

Genomförande

Arbetet genomfördes genom att en drygt 400 m^2 stor yta banades av med hjälp av grävmaskin (bilaga 3). Höjderna över havet varierade mellan cirka 21 och 22 meter över havet. Schaktet grävdes ned till orörd marknivå. Ytorna grovrensades, dokumenterades genom inmätning med RTK-GPS, beskrevs i text och fotograferades (bilaga 4).

Resultat

Schaktet var cirka 60 meter långt exklusive smärre förgreningar, samt uppgick till en bredd om mellan 1,6 och 9 meter. Djupet uppgick till cirka 0,2–0,4 meter.

Området utgjordes av småkuperad före detta åkermark, idag beväxt med gräs. Under detta vidtog grå lera med ställvisa förekomster av småsten. I schaktets norra utlöpare syntes rester av ett igenfyllt krondike. I slänten österut mot mot L1983:2193 tillika i området i anslutning till den konstgjorda dammen, fanns relativt rikligt med spräckta och kantiga stenar/block och relativt riklig med asfaltsbitar. Utöver detta påträffades en del sentida järnskrot, bitar av dräneringsrör av tegel, samt en avbruten tand till en grävmaskinsskopa.

Undergrunden utgjordes av grå lera. Inget av arkeologiskt intresse framkom i samband med schaktningsövervakningen. Resultaten från den arkeologiska insatsen redovisas även i medföljande bilagor.

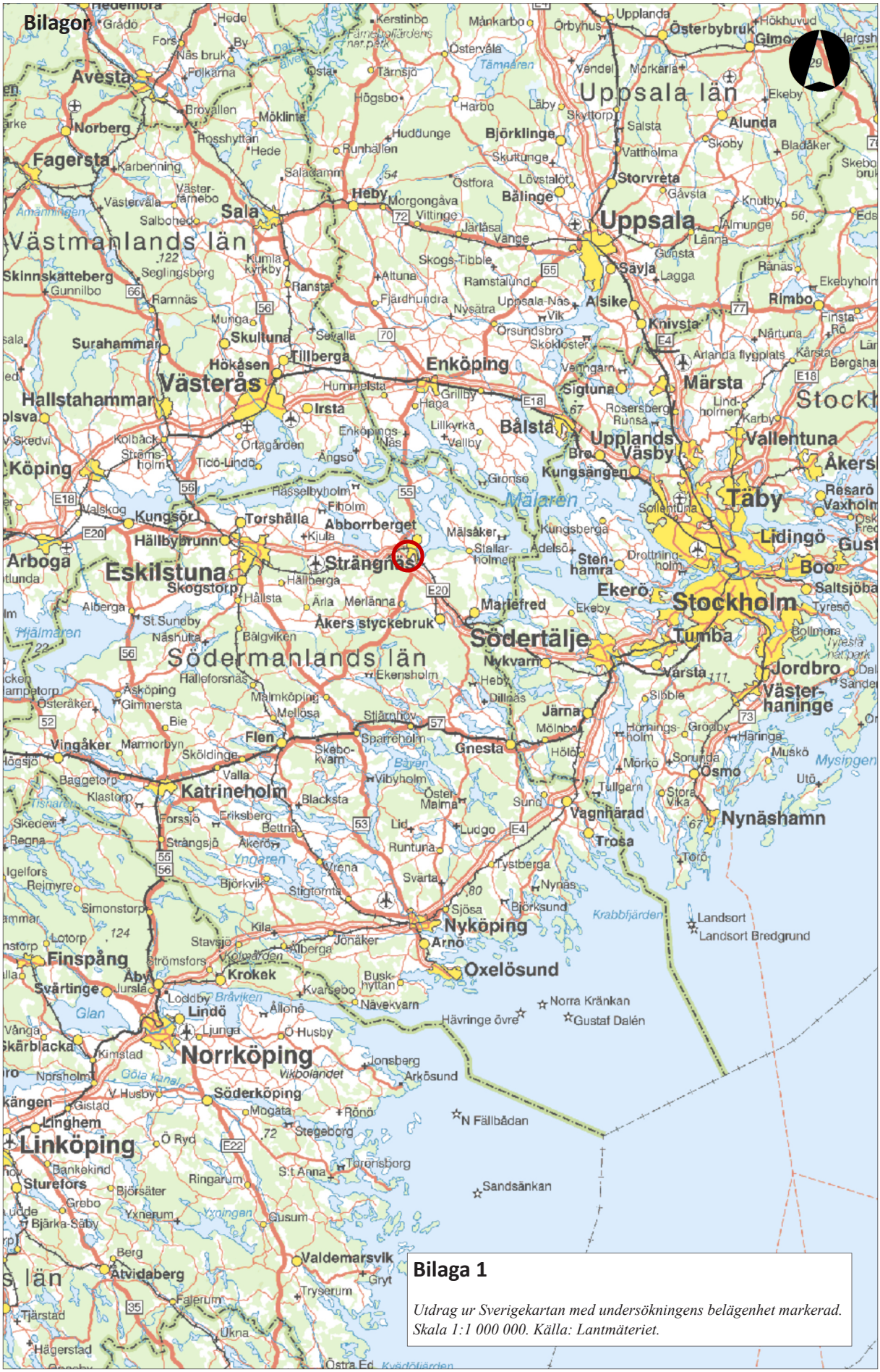
Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2617
Länsstyrelsens dnr: 1008-2026
Uppdragsnummer: 202600629
Tid för undersökningen: 2026-09-28
Personal: Lars Norberg
Kommun: Strängnäs
Socken: Strängnäs
Fastighet: Strängnäs 3:1
Lämningsnr: L1983:2193
Belägenhet: N 6581810,641 E 614861,825
Koordinatsystem: SWEREF 99TM
Höjdsystem: RH 2000
Undersökt yta: ca 401 m^2

Inget analogt dokumentationsmaterial utöver det som redovisas i rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras tillsvidare hos Sörmlands Arkeologi AB. Inga fynd tillvaratogs.

Del av ytan före undersökning. I bakgrunden syns gravfältet L1983:2193. Foto mot SÖ: Lars Norberg 2026, Sörmlands Arkeologi AB.

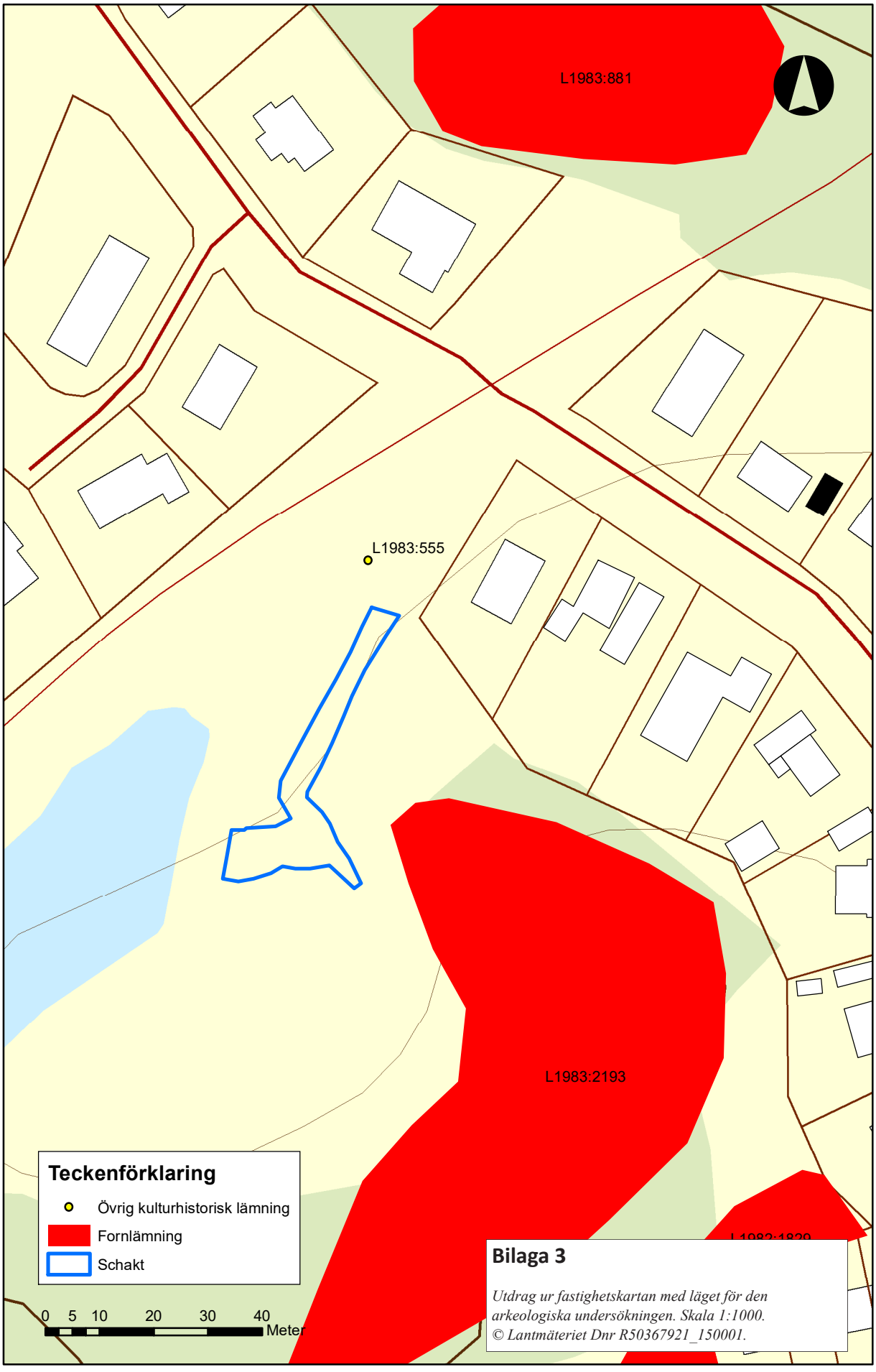
Bilaga 1

Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 2

Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 3

Utdrag ur fastighetskartan med läget för den arkeologiska undersökningen. Skala 1:1000.
© Lantmäteriet Dnr R50367921_150001.

Bilaga 4. Fotodokumentation

Del av UO före schaktning. Foto mot NÖ: Lars Norberg 2026, Sörmlands Arkeologi AB.

Del av UO före schaktning. L1983:2193 i bakgrunden. Foto mot öster: Lars Norberg 2026, Sörmlands Arkeologi AB.

Norra delen av den avbanade ytan. Foto mot nordväst: Lars Norberg 2026, Sörmlands Arkeologi AB.

Mellersta delen av ytan. Del av L1983:2193 i bakgrunden. Foto mot SSÖ: Lars Norberg 2026, Sörmlands Arkeologi AB.

Mellersta delen av ytan. Del av L1983:2193 i bakgrunden. Foto mot Ö: Lars Norberg 2026, Sörmlands Arkeologi AB.

Södra delen av av schaktet. Foto mot NV: Lars Norberg 2026, Sörmlands Arkeologi AB.